

1.2 Grafieken aflezen

Inleiding

De temperatuur verandert met de tijd, zoals alles. Je kunt de temperatuur meten in graden Celsius ($^{\circ}\text{C}$) en je kunt de tijd meten in bijvoorbeeld uren. Dus wil je weten hoe de temperatuur van de tijd afhangt en daar een overzichtelijk plaatje van hebben.

Zoiets zie je hier.

Je wilt nu wat nauwkeuriger kunnen aflezen uit grafieken.

Je leert in dit onderwerp

- grootheden en eenheden onderscheiden;
- de waarde van de y -as aflezen bij gegeven waarde van de x -as;
- de waarde van de x -as aflezen bij gegeven waarde van de y -as;
- waarden aflezen in een grafiek met een scheurlijn.

Voorkennis

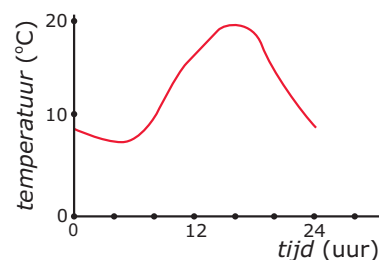
- de grootheden op de assen van een grafiek benoemen;
- het verloop van een grafiek beschrijven met de woorden stijgen, dalen en constant;
- het verloop van een verband in een grafiek tekenen.

Verkennen

Opgave V1

Bekijk de grafiek. Hij staat ook op het [werkblad](#).

- Kun je nauwkeurig aflezen hoe warm het is om 5:00 uur?
- Op de horizontale as staat een schaalverdeling. Teken daarbij verticale roosterlijnen.
- Maak op de verticale as een schaalverdeling om de 5°C . Teken de bijbehorende horizontale roosterlijnen.
- Met behulp van deze roosterlijnen kun je roosterpunten al iets beter aflezen. Hoeveel graden is het om 12:00 uur?
- Op welke tijdstippen is het ongeveer 15°C ?

Figuur 1

Uitleg 1

Je ziet een grafiek met het temperatuurverloop op een bepaalde dag. In deze grafiek staat op de x -as de *tijd* in uren en op de y -as de *temperatuur* in $^{\circ}\text{C}$. *tijd* en *temperatuur* zijn grootheden. Grootheden worden uitgedrukt in eenheden. In dit geval zijn de eenheden uren en graden Celsius.

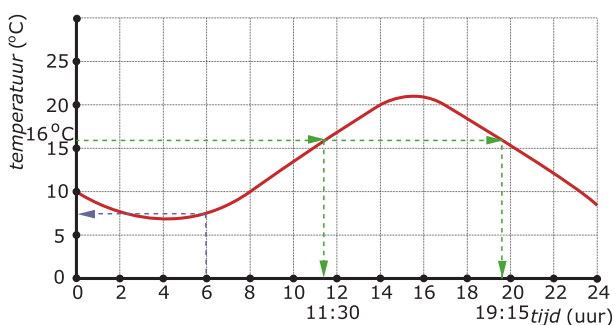
Uit deze grafiek kun je antwoorden aflezen op vragen als:

“Hoeveel graden Celsius was het om 6:00 uur?”

Je vindt een antwoord op deze vraag door vanaf het punt op de x -as bij 6 een lijn omhoog te trekken naar de grafiek. Door vanaf het snijpunt van deze lijn met de grafiek een lijn naar links te trekken, vind je de *temperatuur*.

Ook kun je in de grafiek antwoorden aflezen op vragen als:

“Op welk(e) tijdstip(pen) was het 16°C ?”

Figuur 2

Je vindt een antwoord op deze vraag door bij de waarde op de y -as bij 16 een lijn naar rechts naar de grafiek toe te trekken. Bij elk snijpunt van deze lijn met de grafiek kun je vanaf dat punt een lijn naar beneden trekken om de bijbehorende tijden op de x -as te vinden.

Opgave 1

Bekijk de grafiek met het temperatuurverloop op een bepaalde dag in [Uitleg 1](#).

- Wat vergemakkelijkt het aflezen van deze grafiek?
- Hoeveel graden is het in deze grafiek om 6:00 uur 's morgens?
- Hoeveel warmer is het om 14:00 uur 's middags?

Opgave 2

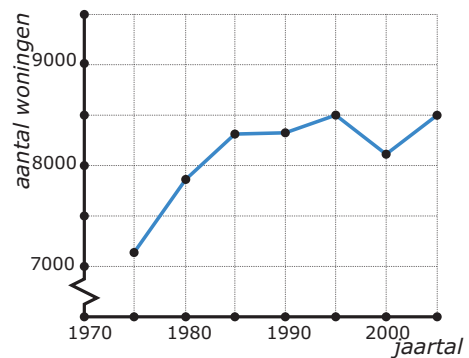
Bekijk nog eens de grafiek met het temperatuurverloop op een bepaalde dag in [Uitleg 1](#). De grafiek staat ook op het [werkblad](#).

- Op welke tijdstippen is het 10 °C?
- Op welke tijdstippen is het 15 °C?
- Hoe nauwkeurig kunnen je antwoorden bij a en b zijn?

Uitleg 2

Bij het aflezen van een grafiek is het belangrijk goed te kijken naar de waarden op de assen. Soms begint een as namelijk niet bij 0. In dat geval wordt een scheurlijn gebruikt (zie de grafiek).

In de grafiek zie je het *totaal aantal woningen* in een wijk van een grote stad uitgezet tegen de *tijd* in jaartallen. In deze wijk schommelde het *aantal woningen* sinds 1975 tussen de 7000 en 8500. Er is een scheurlijn gebruikt om de y -as bij 7000 te kunnen laten beginnen.

Figuur 3

Opgave 3

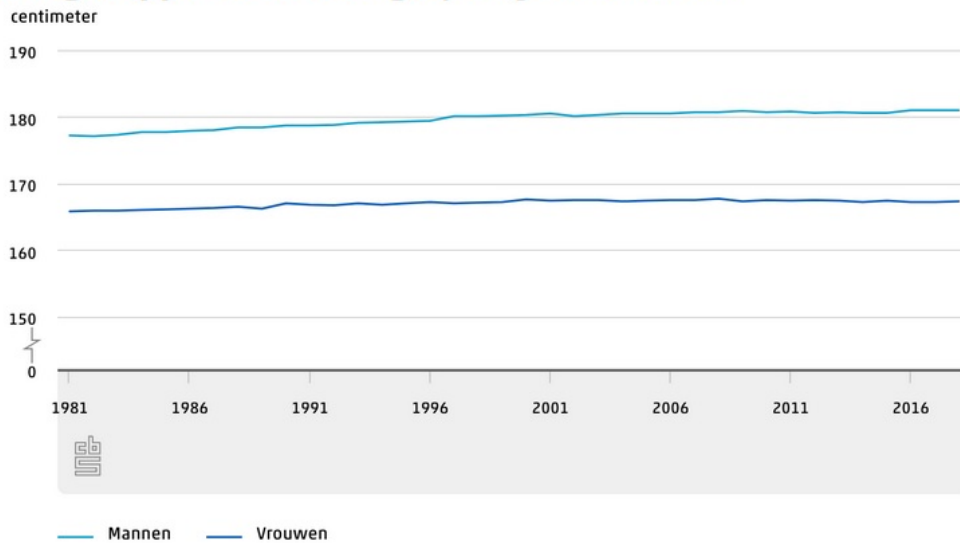
Bekijk in [Uitleg 2](#) de grafiek over het *aantal woningen* in een wijk.

- Welke grootheden staan er op de x -as en de y -as? En in welke eenheden worden deze uitgedrukt?
- Hoeveel woningen had de wijk in 1980?
- En hoeveel woningen had de wijk in 2000?
- In welk jaar (welke jaren) had de wijk 8500 woningen?

Opgave 4

De grafiek geeft het verloop van de *gemiddelde lengte* van Nederlandse mannen en vrouwen van de laatste jaren weer.

Zelfgerapporteerde lengte, 20 jaar of ouder

Bron: Gezondheidsenquête. M.i.v 2014 Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, CBS en RIVM

Figuur 4

- Welke grootheden staan er op de assen? En in welke eenheden zijn deze uitgedrukt?
- In welk jaar worden mannen voor het eerst gemiddeld langer dan 1,80 meter?
- Wat kun je zeggen over de gemiddelde lengte van Nederlanders de laatste jaren? Is er verschil tussen mannen en vrouwen?
- In welke jaren blijft het lengteverschil tussen mannen en vrouwen constant?
- De verschillen in groei tussen mannen en vrouwen worden in deze grafiek overdreven weergegeven. Hoe komt dit?

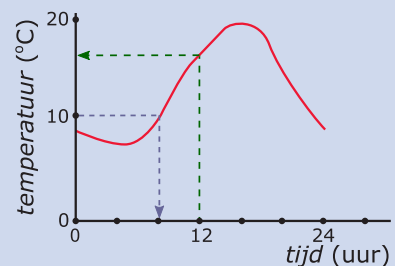
Theorie en voorbeelden

Om te onthouden

Je ziet een grafiek met het temperatuurverloop op een bepaalde dag. In deze grafiek staat op de **x-as** de *tijd* in uren en op de **y-as** de *temperatuur* in °C. *tijd* en *temperatuur* zijn grootheden. Grootheden worden uitgedrukt in eenheden. In dit geval zijn de eenheden uren en graden Celsius.

Nu wil je **waarden uit een grafiek aflezen**. In de figuur zie je:

- Als je op de x-as een waarde (als 12 uur) gegeven hebt, hoort daar op de y-as een waarde bij (ongeveer 16 °C).
- Als je op de y-as een waarde (als 10 °C) gegeven hebt, hoort daar op de x-as een waarde bij (ongeveer 9 uur en ook ongeveer 9 uur).

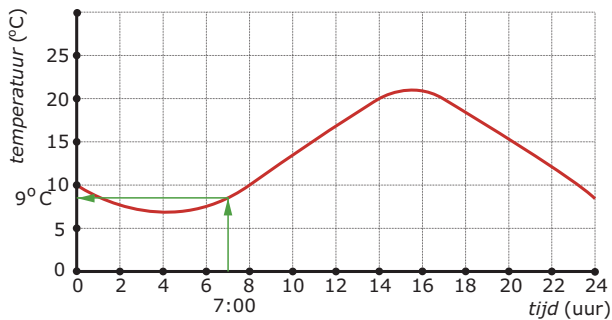

Figuur 5

Soms wordt in een grafiek een deel van een as weggelaten. Dan wordt een **scheurlijntje** gebruikt.

Voorbeeld 1

Je kunt uit deze grafiek aflezen wat de *temperatuur* om 7:00 uur was.

Figuur 6

- Zoek op de x -as 7:00 uur op.
- Ga recht omhoog tot je bij de grafiek bent.
- Trek vanaf het snijpunt van die lijn met de grafiek een lijn naar links.
- Lees nu op de y -as de *temperatuur* af.
- Je ziet dat het om 7:00 uur ongeveer 8 °C was.

Opgave 5

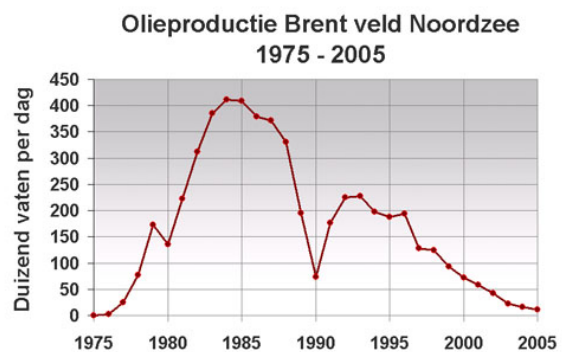
Gebruik de grafiek uit **Voorbeeld 1**. Hij staat ook op het **werkblad**.

- Teken een lijn evenwijdig aan de x -as bij 13:00 uur. Laat zien hoe je met behulp van deze lijn de temperatuur om 13:00 uur nauwkeurig kunt aflezen.
- Wat is de temperatuur om 13:00 uur? Geef het antwoord in halve graden nauwkeurig als dat lukt.
- Kun je het antwoord veel nauwkeuriger geven?
- Lees zo ook de temperatuur af om 15:00 uur op - zo mogelijk - een halve graad nauwkeurig.

Opgave 6

In deze grafiek zie je hoeveel olie het Brentveld in de Noordzee in de jaren 1975 tot en met 2005 heeft opgeleverd.

- Tussen welke twee grootheden geeft deze grafiek het verband weer? En in welke eenheden worden deze grootheden uitgedrukt?
- Hoe is het aantal vaten per dag waarschijnlijk uitgerekend? Hoe blijkt dat uit de grafiek?
- Hoeveel vaten per dag werden er in 1982 geproduceerd? Hoe nauwkeurig kun je dit antwoord geven?
- In welk jaar was de productie van dit olieveld het hoogst? Hoeveel vaten olie werden er in dat jaar geproduceerd?

Figuur 7

- Hoe zie je aan de grafiek dat de olie in dit olieveld langzaam opraaft?
- Wat was de totale productie in 2005 nog? Geef je antwoord in miljoen vaten.

Opgave 7

De grafiek geeft het verloop weer van de zilverkoers, gemeten vanaf 1999. De zilverkoers is gestegen van gemiddeld \$ 4,95 per troy ounce (in 1 kg gaan ongeveer 32 troy ounces) in 2000 naar gemiddeld \$ 14,98 in 2008.

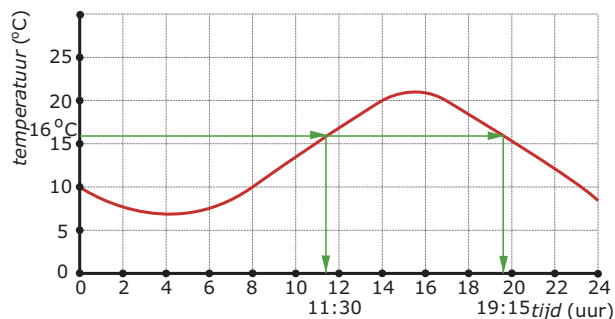

Figuur 8

- Tussen welke twee grootheden geeft deze grafiek het verband weer? En in welke eenheden worden deze uitgedrukt?
- Lees de gemiddelde zilverkoers in 2005 af.
- Leg uit waarom je in deze grafiek niet de zilverkoers op 1 januari 2005 kunt aflezen.
- In welke periode daalt de zilverkoers?
- In welk jaar stijgt de zilverkoers het sterkst? Hoe hoog is die stijging?

Voorbeeld 2

Je ziet nogmaals de grafiek van het temperatuurverloop. Hoe kun je aflezen op welke tijdstippen het 16 °C was?

Figuur 9

- Zoek op de y-as 16 °C op.
- Teken op die hoogte een horizontale lijn naar rechts door de grafiek.
- Trek vanaf de snijpunten van die lijn met de grafiek lijnen naar beneden.
- Lees nu op de x-as de tijdstippen af.
- Je ziet dat het 16 °C was om ongeveer 11:30 uur en om ongeveer 19:15 uur.

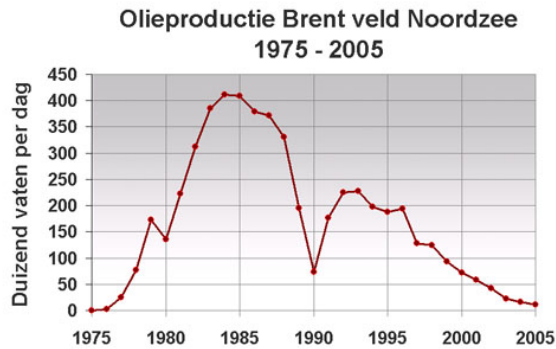
Opgave 8

Gebruik de grafiek uit [Voorbeeld 2](#). Hij staat op het [werkblad](#).

- Teken een lijn evenwijdig aan de tijd-as bij 13 °C. Laat zien hoe je met behulp van deze lijn de bijbehorende tijdstippen nauwkeurig kunt aflezen.
- Lees de bij a bedoelde tijdstippen af. Hoe nauwkeurig kun je deze aflezen?
- Wat is de hoogste temperatuur en op welk tijdstip is het zo warm?
- Welke temperaturen komen op deze dag drie keer voor?

Opgave 9

Bekijk de grafiek van de olieproductie van het olieveld Brent.

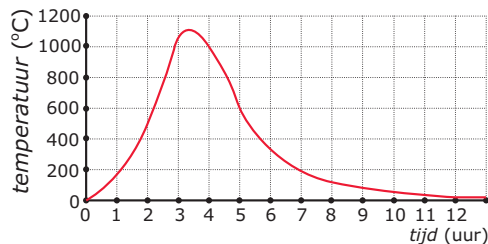
Figuur 10

- Waarom heeft het geen zin om te vragen in welk jaar de productie precies 350000 vaten per dag was?
- In welke jaren was de productie meer dan 350000 vaten per dag?

Verwerken

Opgave 10

Als aardewerken potten te snel afkoelen nadat ze zijn gebakken, barsten ze. Bekijk de temperatuurgrafiek van een aardewerken pot die gebakken wordt en weer langzaam afkoelt.

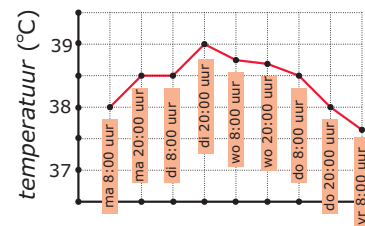
Figuur 11

- Hoe hoog is de *temperatuur* na een uur?
- Hoe hoog is de *temperatuur* van de oven als hij wordt uitgezet?
- De *temperatuur* in de oven moet minstens een uur boven de 700 °C blijven. Is dat gelukt?
- Na hoeveel tijd komt de *temperatuur* onder de 100 °C?
- Wordt de *temperatuur* ooit 0 °C? Licht je antwoord toe.

Opgave 11

Sabine ligt in het ziekenhuis. Aan het voeteneinde van haar bed hangt een grafiek.

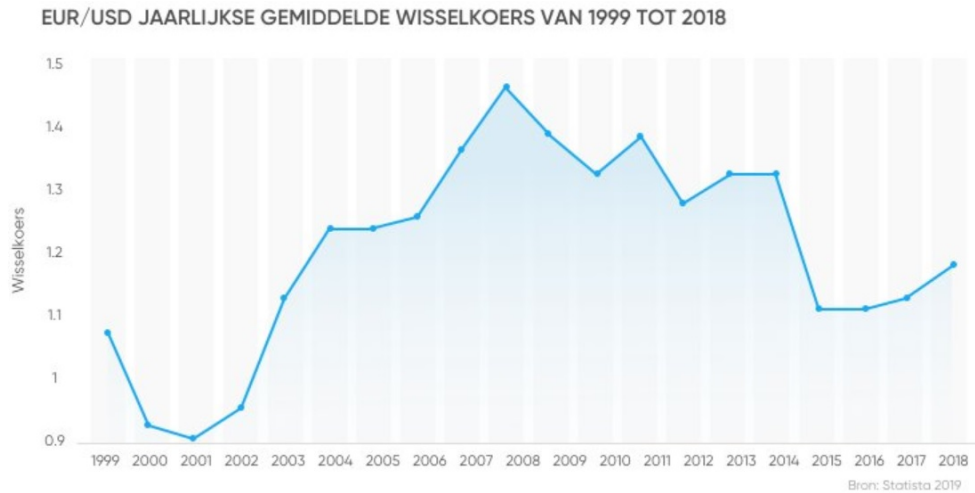
- Hoeveel keer per dag is de temperatuur van Sabine opgenomen?
- De punten op de grafiek zijn verbonden door lijnstukjes. Waarom heeft het trekken van een vloeiende lijn hier geen zin?
- Wat is de hoogste temperatuur die bij Sabine gemeten is?
- Op welk moment is deze temperatuur gemeten?
- Hoelang had Sabine een temperatuur boven de 38,5 °C?

Figuur 12

Opgave 12

Je ziet een grafiek van de wisselkoers van dollar naar euro. Je kunt hieruit aflezen hoeveel dollar je moet betalen voor 1 euro.

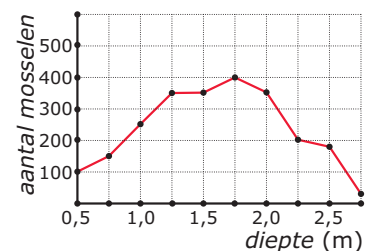
Figuur 13

- Welke grootte staat er op de x-as? En in welke eenheid wordt deze grootte uitgedrukt?
- Waarom zie je dat de dollar de laatste jaren goedkoper is dan de euro?
- Hoeveel dollar betaalde je in februari 2004 voor één euro?
- In welke periodes kostte een euro \$ 1,30 of meer?

Opgave 13

Mosselen leven in ondiep water. In de grafiek zie je het verband tussen het aantal mosselen per m² en de diepte van het water.

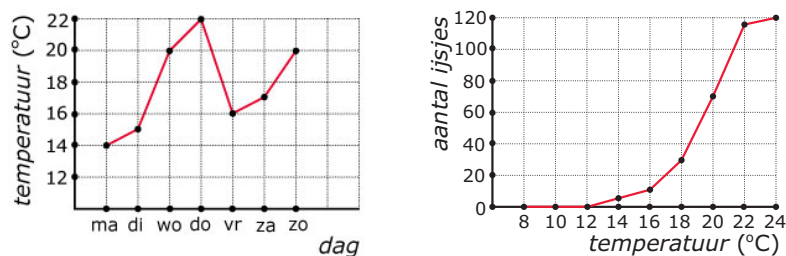
- Hoeveel mosselen leven er per m² op 75 cm diepte?
- Welke waterdiepte is voor mosselvisser het gunstigst?
- Mosselvisser vissen alleen daar waar minimaal 250 mosselen per m² leven. Op welke diepte kunnen ze vissen?

Figuur 14

Opgave 14

Je ziet twee grafieken. De ene grafiek beschrijft het temperatuurverloop in een bepaalde week. De andere grafiek laat de ijsverkoop bij diezelfde temperatuur zien.

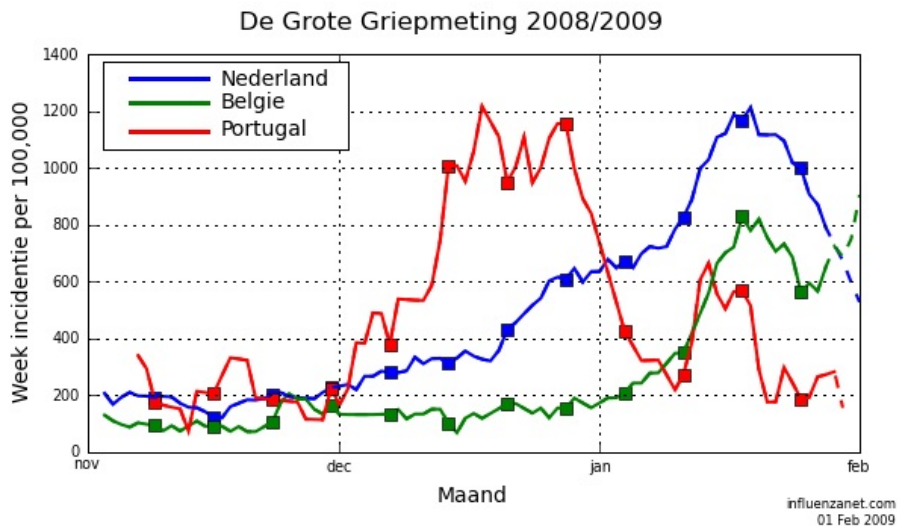
Figuur 15

- Hoeveel ijsjes zijn er op woensdag verkocht?
- Hoeveel ijsjes zijn er op vrijdag verkocht?
- Op een dag worden er twintig ijsjes verkocht. Op welke dag is dat?
- Hoeveel ijsjes zijn er die week in totaal verkocht?

Toepassen

Opgave 15: Griep epidemie

In de winter van 2008-2009 heerste een grote griep epidemie in Europa. Bekijk de grafieken van het verloop van het aantal griep patiënten in Portugal, Nederland en België tijdens deze epidemie.

Figuur 16

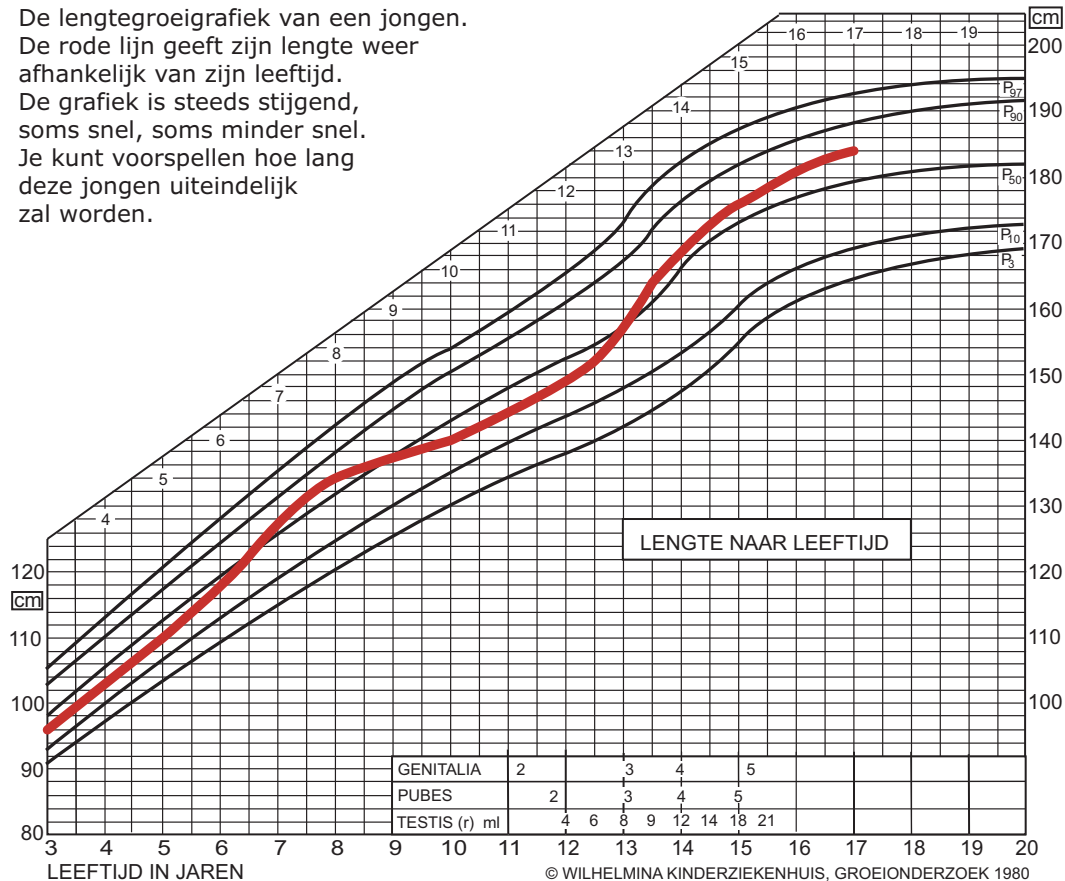
- a** Wat betekent 'week incidentie per 100000'?
- b** Hoeveel personen per 100000 inwoners hebben in Portugal op 1 januari de griep?
- c** Hoeveel personen per 100000 inwoners hebben in Nederland op 1 januari de griep?
- d** Hoeveel personen per 100000 inwoners hebben in België op 1 januari de griep?
- e** In welke periode is er in Portugal sprake van een griep epidemie? Hoe zie je dat aan de grafiek?
- f** Hoe hoog is het aantal griepgevallen per 100000 inwoners in Portugal op het hoogste punt?
- g** Op welk moment zijn er in Nederland even veel griepgevallen per 100000 inwoners als op het hoogtepunt van de griep epidemie in Portugal? Zijn dat ook even veel griepgevallen?
- h** In welke twee periodes in januari 2009 is het aantal griepgevallen per 100000 inwoners in Portugal groter dan in België?
- i** Waaruit blijkt dat de onderzoekers denken dat in België de griep epidemie nog niet voorbij is, maar in Nederland wel?

Opgave 16: Schoolartsenkaart

Bekijk de schoolartsenkaart met de lengtegroei van jongens. De rode lijn geeft de *lengte* van Kees weer, afhankelijk van zijn *leeftijd*. Daarnaast staat er op de kaart een aantal groeilijnen voorgedrukt. De middelste van die vijf lijnen is de P₅₀-lijn. Verder is er een P₃-lijn, een P₁₀-lijn, een P₉₀-lijn en een P₉₇-lijn. Deze getallen geven aan hoeveel procent van de jongens voor wat betreft de lengte onder die lijn blijft.

De lengtegroefgrafiek van een jongen.
De rode lijn geeft zijn lengte weer afhankelijk van zijn leeftijd.
De grafiek is steeds stijgend, soms snel, soms minder snel.
Je kunt voorspellen hoe lang deze jongen uiteindelijk zal worden.

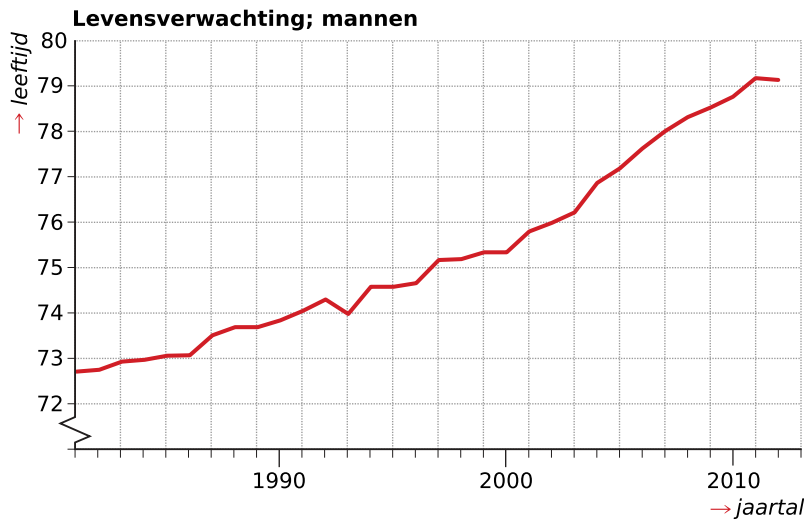
Figuur 17

- In welke jaren was Kees langer dan de helft van de jongens van die leeftijd?
- Waarom denk je dat er een aantal groeilijnen op de schoolartsenkaart staat voorgedrukt?
- Waarom zie je dat Kees niet bij de 10% langste jongens hoort?
- Op welke leeftijd wordt Kees langer dan 1,70 m?
- Op welke leeftijd groeit Kees meer dan tien centimeter in één jaar?
- Hoe zie je aan de grafiek dat jongens op zekere leeftijd een maximale lengte bereiken?
- Op welke leeftijd is dat ongeveer?

Testen

Opgave 17

Bekijk de grafiek met het verband van de levensverwachting van mannen en het jaar waarin ze geboren zijn.

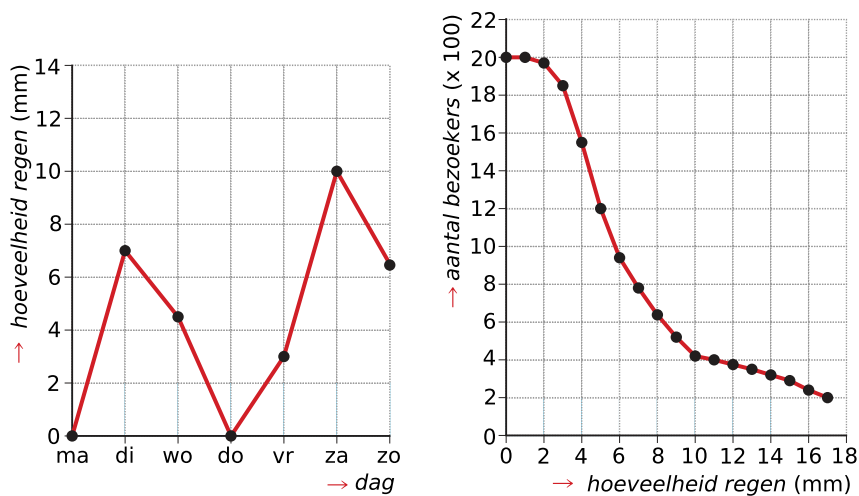

Figuur 18

- Welke grootte staat er op de x-as? En in welke eenheid?
- Welke grootte staat er op de y-as? En in welke eenheid?
- Hoe hoog is de levensverwachting van mannen die in 1990 geboren zijn?
- Hoe hoog is de levensverwachting van mannen die in 2003 geboren zijn?
- Vanaf welk geboortjaar worden mannen gemiddeld ouder dan 78 jaar?

Opgave 18

Je ziet twee grafieken. De eerste grafiek beschrijft het verband tussen de hoeveelheid regen in millimeters die op één dag viel en de dag van een bepaalde week. De tweede grafiek beschrijft het verband tussen het aantal bezoekers van een openluchtmuseum en de hoeveelheid regen in millimeters die er op die dag viel.

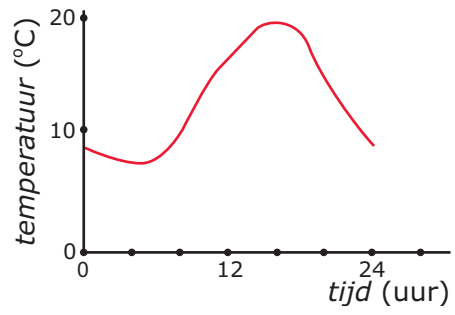

Figuur 19

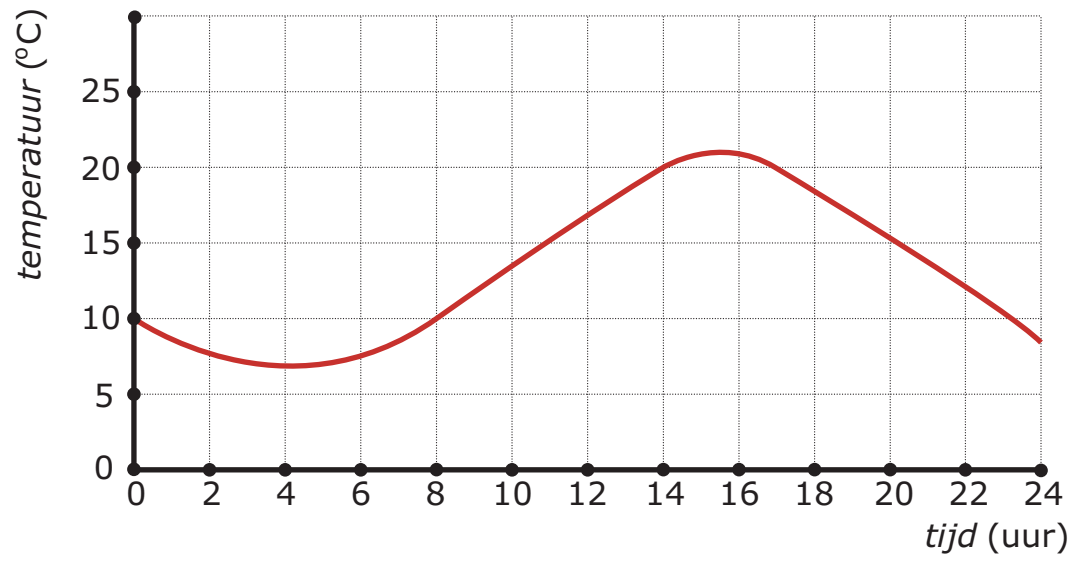
- Hoeveel bezoekers waren er in het openluchtmuseum op dinsdag? En op vrijdag?
- Op een dag waren er 1350 bezoekers in het openluchtmuseum. Op welke dag was dat?
- Hoeveel bezoekers waren er deze week totaal in het openluchtmuseum?

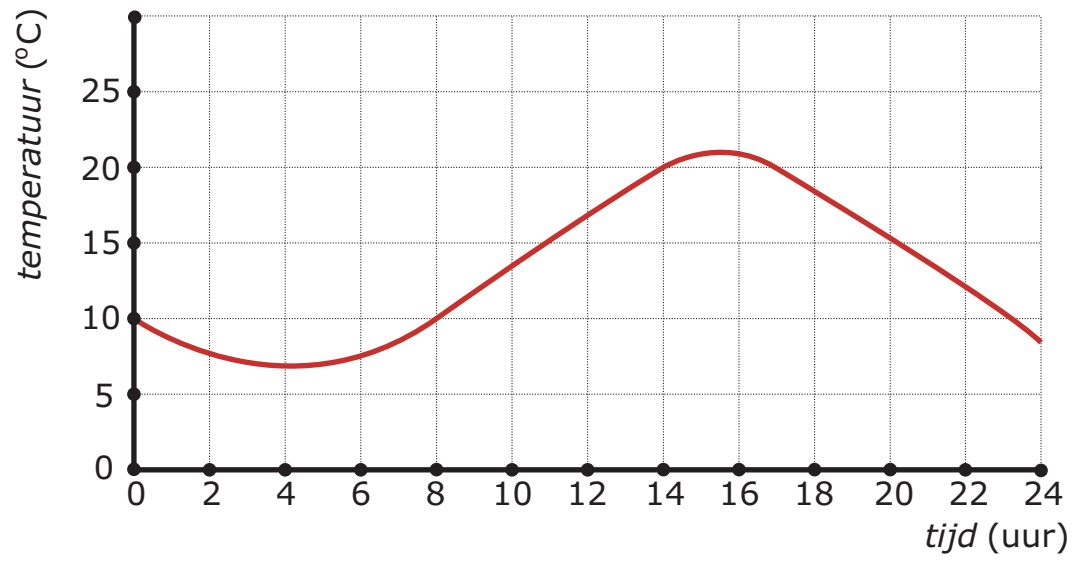
Werkblad bij Opgave V1 op pagina 1

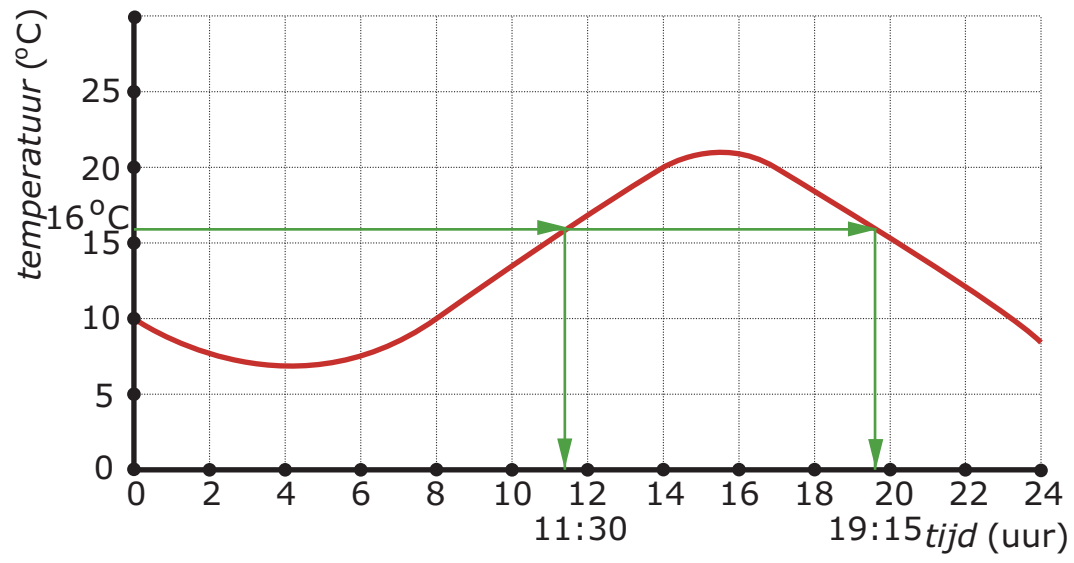
Werkblad bij Opgave 2 op pagina 2

Werkblad bij Opgave 5 op pagina 4

Werkblad bij Opgave 8 op pagina 5

© 2021

Deze paragraaf is een onderdeel van het Math4All wiskundemateriaal.

Math4All stelt het op prijs als onvolkomenheden in het materiaal worden gemeld en ideeën voor verbeteringen in de content of dienstverlening kenbaar worden gemaakt.

Email: f.spijkers@math4all.nl

Met de Math4All maatwerkdienst kunnen complete readers worden samengesteld en toetsen worden gegenereerd. Docenten kunnen bij a.f.otten@xs4all.nl een gratis inlog voor de maatwerkdienst aanvragen.
